

Силабус освітнього компонента Програма навчальної дисципліни

Фінанси суб'єктів господарювання

Шифр та назва спеціальності
072 – Фінанси, банківська
справа, страхування та
фондовий ринок

Освітня програма
Фінанси і банківська справа

Рівень освіти
Бакалавр

Семестр
4

Інститут
ННІ Економіки менеджменту і міжнародного
бізнесу

Кафедра
Обліку і фінансів (205)

Тип дисципліни
Спеціальна (фахова), Обов'язкова

Мова викладання
Українська

Викладачі, розробники

Міщенко Володимир Акимович

Volodymyr.Mishchenko@khpi.edu.ua

Доктор економічних наук, професор, професор кафедри обліку і фінансів НТУ «ХПІ»

Автор та співавтор більше 300 наукових та методичних публікацій. Курси: " Контролінг", " Фінансовий контролінг", " Теорія міжнародних фінансів", " Основні тенденції та концепції управління фінансовим капіталом", "Інвестиційна та інноваційна діяльність на підприємстві", "Фінансовий менеджмент", " Управління корпоративними фінансами".

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Назарова Тетяна Юріївна

Tetiana.Nazarova@khpi.edu.ua

Кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри обліку і фінансів (НТУ «ХПІ»)

Авторка понад 50 наукових і навчально-методичних публікацій. Провідна лекторка з курсів: «Фінанси», «Податкова система», «Бюджетна система», «Податковий менеджмент».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Анотація

Дисципліна спрямована на отримання теоретичних знань та практичних навичок для вирішення спеціалізованих завдань та практичних проблем у галузі фінансів відокремлених суб'єктів господарювання (юридичних осіб або фізичних осіб – підприємців) з приводу формування, розподілу та використання фондів грошових коштів (фінансових ресурсів) у процесі виробництва або іншої господарської діяльності у сучасних умовах розвитку ринкової економіки

Мета та цілі дисципліни

Формування у майбутніх фахівців умінь використовувати набуті теоретичні знання та практичні навички на всіх стадіях управління фінансовим потенціалом підприємств, використовувати освоєні методики для вдосконалення аналізу та планування фінансової діяльності суб'єктів господарювання на основі принципів та закономірностей фінансової науки, що забезпечить підвищення їхньої фінансової стійкості та конкурентоспроможності

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації. Розрахункове завдання. Підсумковий контроль - іспит.

Компетентності

ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність працювати у команді.

ЗК11. Здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.

СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.

СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

СК04. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення фінансових задач.

СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.

СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.

СК10. Здатність визначати, обгрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.

СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку

Результати навчання

ПР01. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем.

ПР04. Знати механізм функціонування державних фінансів, у т.ч. бюджетної та податкової систем, фінансів суб'єктів господарювання, фінансів домогосподарств, фінансових ринків, банківської системи та страхування.

ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).

ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.

ПР13. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження фінансових процесів.

ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції – 16 год., практичні заняття – 32 год., самостійна робота – 72 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: «Вступ до спеціальності», «Фінанси», «Економіка підприємств»

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Лекції проводяться в інтерактивній формі з використанням мультимедійних технологій та передбачають поряд із розглядом основного лекційного матеріалу встановлення та аналіз кола проблемних питань дискусійного характеру, які недостатньо розроблені в науці й мають актуальне значення для теорії та практики. Практичні заняття проводяться з використанням проектно-орієнтованого підходу до навчання, ігрової методики, кейс-методу та акцентують увагу на використанні сучасних інформаційних технологій.

Теми лекційних занять

Тема 1. Фінанси підприємств, сутність, функції, організація

Фінанси підприємств у загальній системі фінансів, їх сутність та характеристика. Фінансові ресурси підприємств. Функції фінансів підприємств. Фінансові відносини та фінансова діяльність підприємств. Регулювання та організація фінансової діяльності.

Тема 2. Необоротні активи підприємств: формування та оцінка

Поняття та склад майнового потенціалу підприємства. Активи підприємства, їх сутність та класифікація. Необоротні активи: сутність, склад, оцінка та ефективність використання у підприємствах.

Тема 3. Оборотні активи підприємств: формування та оцінка

Загальна характеристика й умови формування оборотних активів. Сутність, склад та ефективність руху. Політика формування активів підприємства. Визначення потреби в окремих видах активів. Оптимізація складу та оцінка вартості активів підприємства.

Тема 4. Капітал підприємства

Сутність і склад капіталу підприємства. Характеристика власного капіталу, його склад. Характеристика позикового капіталу, його склад та умови залучення.

Тема 5. Оптимізація структури капіталу підприємства

Джерела фінансування активів підприємства. Політика формування фінансової структури та визначення загальної потреби у капіталі. Формування підприємств оптимальної структури капіталу.

Тема 6. Кредитування підприємств

Кредитування як джерело залучення фінансових ресурсів підприємствами. Види та порядок банківського кредитування. Комерційне кредитування підприємств. Інші форми кредитних відносин.

Тема 7. Ефективність використання кредитних ресурсів

Обґрунтування політики кредитування підприємств. Визначення потреби у кредитуванні. Вибір найбільш ефективних видів й умов кредитування.

Тема 8. Доходи, витрати та фінансові результати підприємств

Доходи підприємств. Джерела формування доходів підприємств. Собівартість продукції та поточні витрати підприємств. Класифікація витрат підприємства. Методи розподілу витрат на постійні й зміні.

Тема 9. Прибутки підприємств

Формування та розподіл прибутку підприємств. Напрями використання прибутку. Оподаткування та податкова політика підприємств.

Тема 10. Аналіз беззбитковості діяльності підприємства

Основні завдання та методи операційного $C - V - P$ аналізу. Операційний леверидж та підприємницький ризик. Розрахунок маржі безпеки та коефіцієнта фінансової стійкості.

Тема 11. Грошовий оборот. Організація грошових розрахунків.

Грошові потоки підприємств, їх сутність та класифікація. Грошовий оборот та грошові розрахунки в діяльності підприємств. Безготівкові операції та розрахунки. Вирішення завдань щодо визначення розміру та складу грошових потоків підприємств та ефективності їх руху.

Тема 12. Оцінка фінансового стану підприємства

Сутність, мета та завдання оцінки фінансового стану підприємства. Інформаційне забезпечення оцінки фінансового стану підприємства. Напрями та система показників оцінки фінансового стану підприємства

Тема 13. Методи фінансового аналізу діяльності підприємства

Вертикальний та горизонтальний методи. Трендовий аналіз. Коефіцієнтний метод. Розрахунки ліквідності та платоспроможності підприємства. Показники ділової активності підприємства.

Тема 14. Фінансове планування та контроль

Сутність, об'єкти, цілі та завдання фінансового планування. Основні методи фінансового планування. Види фінансових планів та бюджетів. Порядок їх розробки. Фінансовий контроль на підприємстві.

Тема 15. Короткострокове фінансове планування. Бюджетування.

Види бюджетів. Загальна характеристика та побудова бюджетів підприємства. Прості та синтетичні бюджети.

Тема 16. Банкрутство та фінансова санація підприємства

Фінансова криза та банкрутство підприємств. Фінансові заходи упередження банкрутства. Діагностика банкрутства підприємства. Механізми фінансової стабілізації підприємства при загрозі банкрутства. Фінансова санація підприємства.

Теми практичних занять

- Тема 1. Фінанси підприємств, сутність, функції, організація
- Тема 2. Необоротні активи підприємств: формування та оцінка
- Тема 3. Оборотні активи підприємств: формування та оцінка
- Тема 4. Капітал підприємства
- Тема 5. Оптимізація структури капіталу підприємства
- Тема 6. Кредитування підприємств
- Тема 7. Ефективність використання кредитних ресурсів
- Тема 8. Доходи, витрати та фінансові результати підприємств
- Тема 9. Прибутки підприємств
- Тема 10. Аналіз беззбитковості діяльності підприємства
- Тема 11. Грошовий оборот. Організація грошових розрахунків.
- Тема 12. Оцінка фінансового стану підприємства
- Тема 13. Методи фінансового аналізу діяльності підприємства
- Тема 14. Фінансове планування та контроль
- Тема 15. Короткострокове фінансове планування. Бюджетування.
- Тема 16. Банкрутство та фінансова санація підприємства

Теми лабораторних робіт

Лабораторні роботи в рамках дисципліни не передбачені.

Самостійна робота

Курс передбачає виконання розрахункового завдання. Результати теоретичних та практичних досліджень оформлюються у письмовий звіт, захищаються та оцінюються за загальноприйнятою системою оцінки знань студентів. Для самостійного опрацювання студентам надаються додаткові джерела інформації

Література та навчальні матеріали

Основна література:

1. Фінанси підприємств : підручник / В. В. Сокурєнко, Д. В. Швець, С. М. Бортник, С. О. Ткаченко ; за заг. ред. В. В. Сокурєнка. – 2-ге вид., допов. та перероб. – Харків : ХНУВС, 2022. – 292 с

2. Фінанси підприємств: навчальний посібник : практикум / Н.О. Власова, Т.В. П'ятак, Т.І. Кочетова; за наук. ред. проф. Власової Н.О.– Х.: Світ книг, 2020. – 312 с.
3. Марусяк Н. Л. Фінанси підприємств : навчальний посібник.: 2-ге вид., перероб. і допов. – Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 176 с.
4. Ярошевич Н.Б. Фінанси диверсифікованих підприємств: Навчальний посібник. – Львів: «Новий Світ-2000», 2023. – 327 с.
5. Бердар М.М. Фінанси підприємств : навчальний посібник - Київ : Центр учбової літератури, 2023. - 352 с.

Додаткова література: |

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003, № 436-IV, ред. від 22.02.2024 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15/page>
2. Фінанси підприємств: підручник [Текст] / Н.О. Власова, В.А. Міщенко, Т.В. П'ятак, Т.І. Кочетова, А.В. Котлярова; за наук. ред. проф. Н.О. Власової. – Х.: Світ книг, 2018. – 437 с.
3. Фінанси підприємств : методичні вказівки для виконання курсової роботи / Н.О. Власова, І.Л. Сітак. – Х. : НТУ «ХПІ», 2020. – 51 с.
4. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (зм. ред. від 01.01.2024) Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/996-14#Text>
5. Журавльова Т. О. Формування фінансових ресурсів підприємства в умовах кризи. Економіка та держава. 2020. № 3. С. 42–45.
6. Благун С. І. Фінансові інновації як елемент фінансової системи // Вісник Хмельницького національного університету. 2021. №6. Том 2. С. 152 – 157.
7. Базилінська О.Я. Фінансовий аналіз. Теорія та практика: навчальний посібник. К.:ЦУЛ, 2019. 328 с

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді виконання: - поточних тестових та практичних завдань - 40%; Розрахункове завдання - 40 %; - - підсумкової контрольної роботи - 20 %

Екзамен містить: 2 теоретичних завдання різного рівня складності та 1 кейс.

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність.

Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту.

Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochnest/> |

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина ШЕВЧЕНКО